OPGAVE VAN ALLE DIENSTEN, DIE VAN RIJKSWEGE VERRIGT WERDEN IN HET REGENTSCHAP BANGIL, VAN 1825 TOT 1843.

Reeds langen tijd geleden, ik weet niet meer door wien, werd mij de hieronder volgende opgave ter hand gesteld. De oorspronkelijke tekst in het Javaansch, met daarnevens gevoegde vertaling in het laag Maleisch, zal, zoo ik hoop, spoedig in het licht kunnen komen: hier volgt hij vertaald en tot de hoofdzaken verkort.

N°. 1. Tegen de maand November wordt het bevel (parentah) gegeven, om de waterleidingen en alle verdere benoodigdheden voor den rijstbouw te herstellen en gereed te maken. Zoodra de regen begint te vallen, wordt het water over de sawahs gelaten.

N°. 2. Daarna wordt het bevel gegeven om rijst te zaaijen [1] en de zaaibedden (lalahan) gereed te maken. De grond wordt geploegd en geëgd en behoorlijk in orde gebragt. Als de plantjes vijftig of zestig dagen oud zijn, worden zij uit den grond genomen en overgeplant: vier maanden daarna kan de rijst gesneden worden.

N°. 3. Dan wordt ook het bevel (parentah) gegeven, om tweede gewassen (pålå widjå), djagoeng en dergelijke, te planten. Na derdehalve of drie maanden kunnen de vruchten geplukt worden.

N°. 4. Bij het begin van den rijstoogst, in de maand Mei

[1] Het zaaijen van de rijst geschiedt op tweederlei wijs, namel. de rijst in de aren (*oerit*) en de rijst van de aren ontdaan (*sebar*). Hier wordt *oerit* gebruikt.

of Junij, wordt het bevel (parentah) gegeven tot den aanplant van suikerriet. De rijststengels worden afgesneden en vervolgens verbrand, waarna de grond vier of vijf dagen onder water wordt gezet. Nadat het water weder is weggeloopen, wordt de grond eenige malen geploegd en in alle opzigten voor de rietteelt gereed gemaakt; tien maanden, nadat het riet geplant is, kan het gesneden worden.

N°. 5. Er wordt bevel (parentah) gegeven tot het planten van tuinkoffij. De zaaibedden daarvoor worden een paar malen geploegd, van onkruid gezuiverd en van al het noodige voorzien. Als de plantjes één voet hoog zijn, worden zij, met de aarde om den wortel, uit den grond genomen en op acht voet afstands van elkander geplant en worden er dadap-stekken op een afstand van zestien voeten van elkander geplaatst. Drie of vier jaren later begint de koffij eenige vruchten te geven.

N°. 6. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om hegkoffij en boschkoffij te planten. Op de plaats van aanplant wordt niet geploegd en er worden geen dadap-stekken geplaatst; de grond wordt maar schoon gemaakt en van jarig hout voorzien. Als de koffijplantjes één of twee voet hoog zijn, worden zij op acht voet van elkander geplant; na vier of vijf jaren beginnen zij eenige vruchten te geven. Van 1833 af wordt de koffij in de Gouvernements-pakhuizen geleverd.

N°. 7. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om te planten klappers, pinang, bamboe en toeri's.

N°. 8. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om langs den weg plantjes, met de aarde er om, in den grond te zetten en de dooden met levenden te verwisselen.

N°. 9. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om nieuwe dammen te maken en de ouden schoon te houden.

N°. 10. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om boejoek [1] of nipah te planten en de ouden schoon te houden.

N°. 11. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om djati te planten. De zaaibedden daarvoor worden geploegd. Als de djati-plantjes anderhalf of twee voet hoog zijn, worden zij op drie ellen afstands van elkander overgeplant. In 1840 is men daarmede begonnen.

N°. 12. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om den gĕbang te planten. De daarvoor bestemde zaaibedden worden beploegd

[1] Boejoek is de naam van het riet, waaraan de nipah-bladeren groeijen.

en de plantjes op drie voet of elf palmen van elkander in den grond gestoken. De aanplant is begonnen in 1841.

N°. 13. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om alle groote en kleine wegen in de kampoengs of dèsa's schoon te houden.

N°. 14. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om steenen waterleidingen te maken en om de beschadigde bruggen te herstellen.

N°. 15. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om wachthuisjes met steenen daken te maken en om wachthuisjes in de kampoengs of dèsa's te maken. De wachthuisjes langs de groote wegen moeten dag en nacht bewaakt worden door vier man.

N°. 16. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om patroeljes elken nacht te doen gaan op den grooten weg en in de kampoengs of dessa's.

N°. 17. Van vorderingen aangaande geldschulden, die vijftig gulden bedragen, wordt kennis genomen door het Regentschapsgeregt en daarop wordt beslist.

N°. 18. Bij niet-verschijning van den beklaagde, die tot drie maal toe is opgeroepen, wordt de zaak ten zijnen nadeele beslist.

N°. 19. In geval de beklaagde ontkent, en de eischer geen bewijzen, handteekening of getuigen, heeft; dan wijst het Regentschapsgeregt de vordering af.

N°. 20. In geval van echtbreuk, waarbij de man en de vrouw het misdrijf bekennen, beslist het Regentschapsgeregt, dat zij beiden zullen worden gegeeseld en, na het ondergaan van hun straf, worden vrijgelaten.

N°. 21. In geval van goederen, die menschen van kampoengs of dèsa's zijn kwijt geraakt, zooals karbouwen, koeijen, paarden, en zijn teruggevonden, worden deze goederen aan den eischer, die door getuigen zijn regt en bij geschrifte den datum bewijst, door het Regentschapsgeregt terug gegeven. De bezitter van die goederen, die bewijst, dat hij door koop of ruiling in het bezit daarvan is gekomen, wordt niet gevat.

N°. 22. Iemand, die door een kampak [1] wordt overvallen, moet, hetzij de misdadiger gevat is of niet, rapport doen aan den Resident.

N°. 23. Iemand, die overvallen wordt door een straatroover, moet, hetzij de misdadiger gevat wordt of niet, rapport doen aan den Resident.

---

[1] Kampak is een dief, die 's nachts inbreekt en steelt.

N°. 24. Degeen, die bij nacht een dief vat, moet rapport doen aan den Resident.

N°. 25. Degeen, die bij dag een dief vat, en die meester wordt dengeen, die hem met geweld iets afzet, moet daarvan rapport doen aan den Resident.

N°. 26. Bij verwonding, hetzij de dood er op volgt of niet, wordt rapport aan den Resident gedaan, als de misdadiger gevat is.

N°. 27. Van verwonding, ten gevolge van misdadige mishandeling, wordt rapport gedaan aan den Resident, hetzij de misdadiger gevat is of niet.

N°. 28. Iemand, die op zee is en door zeeroof wordt gekweld, moet rapport daarvan doen aan den Resident, hetzij de misdadiger gevat is of niet.

N°. 29. Degeen, die geen huis of huisgezin heeft, die zijn verpligte diensten niet kan verrigten, en die bovendien een slechten naam heeft, moet, indien niemand van de menschen uit de kampoeng of dèsa voor hem wil instaan, wegens zijn misdrijf van landlooperij gevat worden en daarvan worden rapport gedaan aan den Resident.

N°. 30. Menschen, die 's nachts zamenscholen zonder dat men weet wat zij willen doen, moeten gevat worden, omdat daaruit volgens de politie een kwaad bedrijf zou voortkomen; er wordt ook rapport van gedaan aan den Resident.

N°. 31. Menschen, die 's avonds na acht uur zonder fakkel of lantaarnlicht op weg zijn, moeten gevat worden; daarvan moet rapport worden gedaan aan den Resident.

N°. 32. Degeen, die in een kampoeng of dèsa van een ander distrikt of in eene andere stad komt, zonder pas uit zijn eigen stad bij zich te hebben, moet worden gevat en naar zijn plaats teruggezonden; er wordt rapport van gedaan aan den Resident.

N°. 33. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om niet toe te staan kaart of andere spellen te spelen in de kampoengs of dèsa's.

N°. 34. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om boschgronden, wildernissen of rotsen, waarheen water kan worden opgevoerd, tot sawah's te maken, ten einde de jaarlijksche oogsten te vermeerderen.

N°. 35. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om den dam in de groote rivier van het distrikt Bangil en van het distrikt

Gĕmpol in orde te houden, ten einde de vastheid van dien dam te verzekeren.

N°. 36. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om de menschen, die afgezonderd wonen en waarvoor de politie beducht is, bij elkander te doen wonen in Kradjan of op plaatsen, waar reeds veel menschen gevestigd zijn.

N°. 37. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om de Chinezen bij elkander te doen wonen in de Chinesche Kamp in Bangil en in het distrikt Gĕmpol.

N°. 38. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om wilde dieren, tijgers en wilde varkens te dooden, opdat niets de menschen, goederen en beplantingen schaden zal.

N°. 39. Er wordt bevel (parentah) gegeven, om de eekhoorns te dooden, ten einde de kokosnooten en andere vruchten goed te doen rijpen.

N°. 40. Omtrent dengeen, die door den bliksem is getroffen, wordt rapport aan den Resident gedaan.

N°. 41. Van degenen, die in het water zijn geraakt en gestorven, wordt rapport gedaan aan den Resident.

N°. 42. Van degenen, die verslonden zijn door tijgers of kaaimannen, wordt rapport gedaan aan den Resident.

Bangil, 2 November 1843.

S. K.